

Ὁρθόδοξος
Ἐκκλησία καί...

...Διλήμματα
Βιοηθικῆς

Ἡ ιερότητα τῆς ζωῆς...

...καὶ τοῦ προσώπου

■ Ἡ ἀποτέφρωση εἶναι ἔμπρακτῃ ἄρνηση τῆς Ὁρθοδοξίας

Λίγες σκέψεις μπροστὰ στὸ δίλημμα: ταφή ἢ ἀποτέφρωση*

«Πῶς θὰ κάψουμε τὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;»

Ἡ καύση τῶν νεκρῶν σωμάτων, πρακτικὴ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη μὲ τὴν **Ταφικὴ Χριστιανικὴ Παράδοση**, ἐμφανίστηκε στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία τὰ τελευταῖα μόλις χρόνια.

Ἀπὸ χριστιανικὴ ἄποψη, θεωρεῖται ἀδιανόητῃ ἢ ἄσκηση βίας στὸ νεκρὸ σῶμα, καύση, ἀπανθράκωση, πολτοποίηση καὶ «πέταμα» τῆς τέφρας ὅπου θέλουν οἱ συγγενεῖς, χωρὶς κανένα ἔλεγχο ἀπὸ τὸ κράτος γιὰ τὸ ποῦ καταλήγουν οἱ ἄνθρωποι ἔπειτα ἀπὸ τὴν «ἀξιοπρεπῆ» καύση καὶ κονιορτοποίηση τῶν καμένων ὀστέων τους.

Φυσικὰ οἱ συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν στὰ Κοιμητήρια μὲ τὶς βιαστικὲς ἐκταφές καὶ τὰ χωνευτήρια ποὺ κατάντησαν σὰν χωματερές, ἐξαιτίας τῆς ἀσέβειας τῶν ἀρμοδίων πρὸς τοὺς νεκρούς, δὲν τιμοῦν τὴν Χώρα μας καὶ τὸν Λαό της.

Ὡστόσο, τὰ κακῶς κείμενα στὰ Κοιμητήρια δὲν θὰ διορθωθοῦν μὲ τὴν κατάργηση τῆς **Ταφικῆς Παράδοσης**, ἀλλὰ μόνο ἂν ὑπάρξει διάθεση ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους νὰ τὰ λύσουν, μὲ γνώμονα τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν παύει νὰ ὑπάρχει μετὰ θάνατον, ὥστε νὰ μὴν ἀντιμετωπίζεται τὸ σῶμά του σὰν ρύπος ποὺ πρέπει νὰ ξεφορτωθοῦμε, ἀλλὰ ὡς κάτι ἱερὸ ποὺ χρήζει προστασίας καὶ σεβασμοῦ.

* * *

Ὡς θεολογικὸ ἐπιχείρημα κατὰ τῆς καύσης τῶν νεκρῶν, ἀρκεῖ ἡ ἐπίκληση τῶν χαριτόβρυτων Λειψάνων, τῶν ὁποίων ἡ προσκύνηση, γεμίζει μὲ μεγάλη ψυχικὴ ἀνάταση ὅποια-δήποτε ψυχὴ τὰ πλησιάσει μὲ εὐλάβεια. **Ἄν** ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ

ἀποτεφρώνεται τὸ σῶμα τῶν νεκρῶν, δὲν θὰ γέμιζε μὲ θεία Χάρη τὰ ἅγια Λείψανα.

Τὰ ἄφθορα σκηνώματα τῶν Ἁγίων εὐωδιάζουν καὶ θαυματουροῦν, προκαλώντας ταυτόχρονα ὀργή καὶ ἀποστροφή στοὺς δαίμονες καὶ σὲ ὅσους μὲ τὶς ἐπιλογές τους ἔγιναν παίγνιά τους.

Καὶ ὄχι μόνο οἱ Ἅγιοι, ἀλλὰ κάθε βαπτισμένος Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς φέρει τὴν Χάρη τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ἡ ὁποία δὲν μένει μόνο στὸ πνεῦμα, ὅπως μονοφυσικὰ μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξουν κάποιοι, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται σὲ ὅλο τὸν ἄνθρωπο, ἐπομένως καὶ στὸ σῶμά του.

Πῶς λοιπόν, θὰ μπορούσαμε νὰ προτιμήσουμε τὴν βίαιη διάλυση τῶν σωμάτων, ὅταν αὐτὰ παραμένουν φορεῖς τῆς θείας Χάριτος χιλιάδες χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου; Πῶς νὰ κάψουμε τὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;

Πῶς νὰ ἀποφύγουμε τὸν μεταπτωτικὸ κανόνα μας «Χοῦς εἶ καὶ εἰς χοῦν ἀπελεύσει»; Ποιὸ κίνητρο μπορεῖ νὰ μᾶς ὠθήσει σὲ μία τέτοια ἐπιλογή, πέρα ἀπὸ τὴν συνειδητὴ αὐτονόμησή μας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τὴν ἐκούσια ἀποκοπή μας ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ;

Μήπως ἡ «προστασία τοῦ περιβάλλοντος»; **Τὰ ἀέρια τῆς καύσης καὶ ἡ τέφρα πὺν πετιέται στὸν ἀέρα καὶ στὴν θάλασσα, δὲν μολύνουν τὸ περιβάλλον;** **Μήπως οἰκονομικοὶ λόγοι;** **Μὰ καὶ ἡ ἀποτέφρωση εἶναι ἐξ ἴσου δαπανηρὴ.** **Ἀλλὰ καὶ νὰ ἦταν πιὸ φθηνή, δὲν ἀξίζει νὰ δαπανήσουμε περισσότερα χρήματα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μας, ὥστε νὰ ἀναπαυθεῖ ἡ ψυχὴ τους;** **Μόνο παραδόπιστοι καὶ ὄχι Χριστιανοὶ θὰ μπορούσαν νὰ ἐπικαλεστοῦν τέτοιο ἐπιχείρημα.**

* * *

Ὁ Κύριός μας ἔγινε Ἄνθρωπος γιὰ νὰ μᾶς διδάξει πῶς καὶ ἐμεῖς ὡς ἄνθρωποι πρέπει νὰ συμπεριφερόμαστε γιὰ νὰ γίνουμε τέλειοι σὰν καὶ Ἐκεῖνον, μὲ τὴν μίμηση τῆς δικῆς Του ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου. **Ἄφου,** λοιπόν, ὁ Ἰησοῦς ἐτάφη, ὀφείλουμε καὶ ἐμεῖς οἱ θέλοντες εἶναι μαθητές Του, νὰ τὸν ἀκολουθήσουμε καὶ στὴν ταφή.

Τόσο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅσο καὶ ἡ ὑπέροχη Ὑμνολογία μας, ἀναδεικνύουν τὴν συν-ταφή μὲ τὸν Χριστὸ ὡς προϋπόθεση γιὰ τὴν συνανάσταση. **Βεβαίως,** τὸ «συνετάφημεν» σημειοδοτεῖ πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὴν ταφή τοῦ νεκροῦ

Τὸ ἄφθορο Λείψανο τοῦ Ὁσίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Σβίρ (βλ. **ἐδῶ** καὶ **ἐδῶ**).

σώματός μας, κυρίως τὴν ταφὴ τῶν παθῶν καὶ τοῦ παλαιοῦ «ἐγώ» μας, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ταφὴ τοῦ σώματός μας ὡς προϋπόθεση γιὰ τὴν συν-Ἀνάσταση μὲ τὸν Χριστό.

Εἶναι τόσο σημαντικὴ γιὰ τὴν θεολογία μας ἢ ταφὴ, ὥστε ἀκόμα καὶ ἀνθρώπους ποὺ πέθαναν ἐπειδὴ κήκων, δὲν τοὺς ἀφήνει ἡ Ἐκκλησία ὡς στάχτες, ἀλλὰ μετὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία θάβονται κανονικά, σὰν νὰ ἦταν τὸ σκῆνωμα τους ἄθικτο.

Πῶς, λοιπόν, προέκυψε στὴ χώρα μας, ἢ ἀνάγκη νὰ καίγονται τὰ σώματα τῶν νεκρῶν;

* * *

Γιὰ πολλὰ χρόνια ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶχε ἀποτεφρωτήρια, διότι δὲν ὑπῆρχε ζήτηση ποὺ νὰ δικαιολογεῖ συντήρηση ἐγκαταστάσεων ἀποτεφρωσης.

Μόλις τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2019 λειτούργησε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα κρεματορῖο στὴν Ριτσώνα Εὐβοίας, ἀπὸ ἰδιωτικὴ ἐταιρεία, ὅταν λίγους μῆνες πρὶν, ἡ ἀριστερὴ κυβέρνησις ΣΥΡΙΖΑ, γιὰ νὰ ὑπερκεράσει τὰ ἐμπόδια τῆς βραδύτητας τοῦ δημοσίου τομέα, ἐπέτρεψε σὲ ἰδιωτικοὺς φορεῖς νὰ δραστηριοποιηθοῦν ἐμπορικὰ στὸν τομέα τῶν ἀποτεφρωτηρίων.

Στὰ πλαίσια τῆς διαφήμισης τῆς ἀποτεφρωσης καὶ τῆς οικονομικῆς ἐπιβίωσης τοῦ ἑλληνικοῦ κρεματορῖου, προβλήθηκε πρόσφατα ταινία – ντοκιμαντέρ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀποτεφρωτηρίου, ὅπου παρελαύνουν γνωστοὶ ἀντικλησιαστικοὶ πολιτικοί, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ σημερινὸς πρωθυπουργός, καθὼς καὶ οἱ συνήθεις σύμμαχοί τους ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. **Ἀπὸ** τὰ πρόσωπα ποὺ ἐνήργησαν γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ κρεματορῖου, μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε καὶ τὰ κίνητρα γιὰ τὰ ὁποῖα κίνησαν γῆ καὶ οὐρανὸ γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ κάτι ποὺ γιὰ τὴν πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἀχρείαστο καὶ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα θρησκευτικὴ Παράδοση. **Φυσικὰ** ὁ στόχος ὅλων αὐτῶν, ὅπως μᾶς δηλώνει ξεκάθαρα ὁ ἀφηγητὴς τοῦ ντοκιμαντέρ ..., εἶναι νὰ δημιουργηθοῦν ἀποτεφρωτήρια σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ εἶναι ἢ συνήθης ἐπιλογὴ τῶν ἀνθρώπων ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴν ζωὴ.

Ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, ὅμως, ἡ ἀποτεφρωσις δὲν προτιμήθηκε ἰδιαίτερος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, σὲ τέτοιο βαθμὸ ποὺ ἡ συνέχισις τῆς λειτουργίας τοῦ ἐνὸς καὶ μόνο ἀποτεφρωτηρίου στὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια νὰ καθίσταται ὀριακὴ.

Ἔτσι λοιπὸν ἐπιστρατεύτηκαν πάλι γνωστοὶ καλλιτέχνες καὶ πολιτικοί, με ἐπιρροή στὸν ἀπλὸ λαό, γιὰ νὰ πειθοῦν οἱ Ἕλληνες, ὅτι ἡ ἀποτέφρωση εἶναι κάτι σπουδαῖο, πού τὴν ἐπιλέγουν σπουδαῖοι καὶ καταξιωμένοι ἄνθρωποι.

Γιὰ ὀρισμένους ἀπὸ αὐτούς, εἶναι ἀμφίβολο ἂν ὄντως οἱ ἴδιοι προτιμοῦσαν τὴν καύση ἢ τὸ ζήτησαν οἱ περιλειπόμενοι. Σὲ κάθε περίπτωσι, ἡ ἀποτέφρωσή τους ἔλαβε δημοσιότητα καὶ ἐπαινέθηκε ὡς ἐπιλογή ἀπὸ τοὺς διαμορφωτὲς τῆς κοινῆς γνώμης.

* * *

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ ἀναρωτηθοῦμε **γιατί οἱ διάσημοι ἐπηρεάζουν τὴν ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων.** Ὅχι μόνο στὸ θέμα τῆς ἀποτέφρωσης, ἀλλὰ γενικότερα στὸν τρόπο ζωῆς.

Θὰ χρειάζονταν ὀλόκληροι τόμοι γιὰ νὰ ἀναφέρουμε ὅσα ἐπιβλήθηκαν στὴν σιωπηλὴ πλειοψηφία τὰ τελευταῖα χρόνια μέσω τῆς τηλεόρασης καὶ τοῦ παραδείγματος τῶν διασήμων.

Πρακτικὲς πού μέχρι πρὶν λίγα χρόνια φάνταζαν ἀδιανόητες γιὰ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, σήμερα θεωροῦνται καθημερινότητα ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων, διότι αὐτὰ ἀκολουθοῦν οἱ «ἐπιτυχημένοι».

Γιὰ ποιὸ λόγο κάποιος πού ἔχει ταλέντο στὴν μουσικὴ, στὴν ὑποκριτικὴ κ.λπ. νὰ ἔχει καὶ τὰ ὀρθὰ κριτήρια ἐπιλογῆς στὴν ζωὴ, ἀκόμα καὶ στὸ θάνατο; Φυσικά, δὲν εἴμαστε ἄμοιροι τῶν εὐθυνῶν μας ὅσοι θέλουμε νὰ λεγόμεστε Χριστιανοί, ἀφοῦ δὲν βιώνουμε τὴν Ὁρθοδοξία παρὰ μόνο ἐπιφανειακὰ καὶ ἡ ζωὴ μας δὲν γίνεται ἡ καθαρὴ ἀντιπρότασι στὴ νεο-εποχὴτικὴ δυσωδία.

Στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ στὸ ἐξωτερικόν, οἱ λεγόμενοι «πνευματικοὶ ἄνθρωποι», πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἶναι διαχρονικὰ κολλημένοι μετὰ τὴν ἐξουσία, μετὰ τὸ κεφάλαιο, μετὰ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ τὶς πίκρες τοῦ λαοῦ.

Παρὰ τὶς δακρῦβρεχτες «ἀγιογραφίες» καὶ τὰ ἀφιερῶματα τῶν καναλιῶν σὲ διάσημους πού φεύγουν ἀπὸ τὴν ζωὴ, ἐλάχιστοι ἄνθρωποι τῆς διανόησης καὶ τῶν τεχνῶν, ἄφησαν κάτι πού νὰ τοὺς καθιστᾷ πρότυπα γιὰ τὶς ἐπόμενες γενιές, πέρα ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικόν τους ἔργο.

Κι ἔχουμε φθάσει στὸ μεγάλο παραλογισμό ἀξιόλογοι ὄντως καλλιτέχνες, πού ὅμως εἶχαν φρικτὰ πάθη, πού αὐτο-

κτόνησαν, πού πέθαναν ἀπὸ ναρκωτικά, νὰ προβάλλονται ὡς πρότυπα ζωῆς στὰ νέα παιδιά.

Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη τέτοια πρότυπα γιὰ νὰ εἴμαστε εὐτυχι-
σμένοι. **Τ**ὸν δρόμο γιὰ τὴν εὐτυχία μας τὸν δείχνει μὲ ἀσφά-
λεια τὸ Εὐαγγέλιο, δοκιμασμένο γιὰ αἰῶνες ἀπὸ ἑκατομμύ-
ρια πραγματικὰ σωστὰ πρότυπα.

Σαφῶς ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ κάθε χριστιανὸς ξεχωριστά,
ὀφείλουν νὰ προσεύχονται γιὰ τὶς ψυχές τῶν κεκοιμημένων
εἴτε μὲ τὶς Λειτουργίες καὶ τὰ Μνημόσυνα, ὅταν πρόκειται
γιὰ Ὁρθοδόξους εἴτε μὲ τὴν ἀτομικὴ προσευχή, ὅταν πρό-
κειται γιὰ μὴ Ὁρθοδόξους, γιὰ αὐτόχειρες ἢ γιὰ ἀνθρώπους
πού ἐπέλεξαν τὴν ἀποτέφρωση, μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι
αὐτὲς οἱ προσευχές δὲν πᾶνε χαμένες, ἀλλὰ ἀναπαύουν τὶς
ψυχές καὶ ἀποτελοῦν σπουδαῖο εἶδος ἐλεημοσύνης. **Ὡ**στό-
σο, **ἡ ἀγάπη, ὁ σεβασμὸς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, δὲν σημαί-
νουν καὶ ἀποδοχὴ τῶν ἐπιλογῶν τῶν κεκοιμημένων.**

* * *

Μὲ τὴν **ξεκάθαρη** θέση τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῆς καύ-
σης τῶν νεκρῶν, ἡ ἐπιλογή τῆς ἀποτέφρωσης ἔλαβε τὴν
μορφή τῆς ἔμπρακτης ἄρνησης τῆς Ὁρθόδοξης διδασκα-
λίας, ὥστε ὀρθῶς ἡ Ἐκκλησία ἀπέκλεισε ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴ κηδεῖα ὅσους αὐτονομήθηκαν ἀπὸ Ἐκείνη. **Κ**αὶ
εἶναι μεγάλο κρῖμα νὰ συμβαίνει αὐτὴ ἡ αὐτονόμηση στὸ
τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ πού δὲν χωρεῖ μετάνοια.

Στὴν Ἑλλάδα, παλαιότερα ὑπῆρχε –ἀλλὰ καὶ σήμερα δὲν
ἐξέλιπε– ἡ καλὴ συνήθεια, ὅταν κάποιος ἐτοιμάζεται νὰ
φύγει ἀπὸ τὴν ζωὴ, οἱ συγγενεῖς του νὰ καλοῦν Ἰερέα νὰ
τὸν ἐξομολογήσει καὶ νὰ τὸν κοινωνήσει γιὰ νὰ φύγει ἔτοι-
μος γιὰ τὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ.

Καμμία ἐπιπολαιότητα δὲν χωράει σὲ αὐτὴ τὴν πολὺ κρί-
σιμη στιγμή γιὰ τὴν αἰωνιότητα. **Μ**προστὰ στὸν θάνατο καὶ
τὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ δὲν ὑπάρχουν διάσημοι καὶ ἄσημοι, ἀλλὰ
ταπεινοὶ καὶ ὑπερήφανοι, μετανοημένοι καὶ ἀμετανόητοι.

Απὸ τὶς ἐπιλογές μας, εἰδικὰ τῶν τελευταίων μας στιγμῶν
στὴν γῆ, θὰ κριθοῦμε. □

(*) Ἐφημ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθμ. 2426/2.12.2022. Τῆς «Ἐστίας
Πατερικῶν Μελετῶν». • Ἐπιμέλ. ἡμετ.